

BO'LAJAK IJTIMOY PEDAGOGLARNING KASBIY O'Z-O'ZINI RIVOJLANISH SHARTLARI

Ismatova Halovat Baxtiyorovna

Buxoro davlat universiteti pedagogika kafedrası o'qituvchisi,

Аnnотatsiya. Mazkur maqolada bo'lajak ijtimoiy pedagoglarning kasbiy o'z-o'zini rivojlantirish shartlari, yo'l va shakllari tadqiq etilgan.

Калит so'zlar: ijtimoiy pedagog, pedagog, talaba, o'z-o'zini rivojlantirish, kasbiy faoliyat.

Аннотация. В данной статье рассматриваются условия, пути и формы профессионального саморазвития будущих социальных педагогов.

Ключевые слова: социальный педагог, педагог, студент, саморазвитие, профессиональная деятельность.

Annotation. This article discusses the conditions, ways and forms of professional self-development of future social teachers.

Key words: social pedagogue, teacher, student, self-development, professional activity.

Ijtimoiy pedagogni faol sub'ekt sifatida tushunmasdan, faoliyat jarayonida o'zini bilmasdan va o'zgartirmasdan turib, ta'limni modernizatsiya qilish mumkin emas. Ijtimoiy pedagog zamonaviy talablar darajasida bo'lishi uchun nafaqat maxsus tashkil etilgan o'qitish tizimi bilan muvaffaqiyatli shug'ullanishi, balki doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, o'zini kasbiy takomillashtirishi kerak. Shu sababli, kelajakdagi ijtimoiy pedagogning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishga yordam beradigan muayyan shart-sharoitlarga ega bo'lishi kerak.

Bo'lajak ijtimoiy pedagogning kasbiy o'zini-o'zi rivojlanishining tashqi shartlariga ta'lim muhiti, ta'lim muassasalarida talabalarga muvaffaqiyatli moslashish, talabaniq mustaqil ishi, ijtimoiy-pedagogik amaliyot bog'liq bo'ladi. Shaxsning o'zi ishtirokisiz, uning intilishlarisiz bo'lajak mutaxassisning kasbiy tayyorgarligi va kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishning yuqori darajasiga erishish mumkin emas. Shu munosabat

bilan biz bo'lajak ijtimoiy o'qituvchilarning kasbiy o'zini-o'zi rivojlanishini samarali shakllantirishning ichki shartlariga shaxsning kasbiy yo'nalishini, kasbiy faoliyatga va o'quvchining o'z-o'zini tarbiyalashiga psixologik tayyorgarligini keltiramiz.

Talabning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishi uchun ta'lim jarayonini ta'minlaydigan va uning umumiy, xususan, kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan shart-sharoitlarni yaratadigan ta'lim muhitini yaratish, bizning fikrimizcha, eng muhim vazifalardan biridir. Rivojlanayotgan ta'lim muhitining asosiy maqsadi o'quvchida uyg'onish va o'z-o'zini rivojlantirish salohiyatini maksimal darajada rivojlantirishdir. Ya'ni, talaba ta'lim muhitining imkoniyatlaridan qanchalik to'liq foydalansa, uning kasbiy o'zini-o'zi rivojlanishi shunchalik faolroq bo'ladi: inson bir vaqtning o'zida o'z muhitining mahsuloti va yaratuvchisi bo'lib, unga ta'lim beradi. asos qilib, intellektual va kasbiy o'z-o'zini rivojlantirishga imkon beradi.

Mutaxassisning kasbiy faoliyati va ijtimoiy rolining faol rivojlanishi deb tushuniladigan talabalarning moslashuv jarayonini tahlil qilib, uning quyidagi tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatish mumkin: kasbiy yo'naltirilganlik tufayli kasbiy faoliyatga psixologik va ma'naviy tayyorlik; kasbiy va pedagogik tajriba; shaxs tomonidan yangi ijtimoiy rolni o'zlashtirish. Bo'lajak ijtimoiy pedagogning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirish uchun biz aniqlagan navbatdagi shart - bu talabalarning o'z-o'zini ish bilan ta'minlashi hisoblanadi. Bozor sharoitida yaxshi kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lgan, yangi mehnat sharoitlariga moslashish, raqobatbardosh, mobil mutaxassis bo'lish qobiliyatiga ega, mustaqil ishlash, faoliyat ko'rsatish va muloqot qilish ko'nikmalariga ega bo'lgan kishi muvaffaqiyatli shaxs bo'lishi mumkin. Shunday qilib, ijtimoiy pedagoglarni tayyorlashning eng muhim vazifalaridan biri bo'lajak mutaxassislarda ijtimoiy kasb sifatida o'ziga bo'lgan ishonchni - kasbiy va ijtimoiy-kasbiy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish uchun zarur bo'lgan insonning tabiiy sifatini rivojlantirish lozim. Bo'lajak ijtimoiy pedagoglarning mustaqil faoliyati vazifasini o'quvchilarni ijtimoiy pedagogika fani bo'yicha ushbu turdagi ishlarning mohiyati va o'ziga xos xususiyatlari to'g'risida bilimlar bilan qurollantirishda, ularning birortasini ham o'z-

o'zini tarbiyalash, chuqur nazariy bilimlarni egallash, kasbiy mahoratga ega bo'lishni maqsad qilib qo'ymaslikda ko'ramiz. Nazariy bilimlarni, shuningdek, mustaqil ish jarayonida olingan ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish bilan bir qatorda, kasbiy o'z-o'zini rivojlantirishda ijtimoiy rol katta rol o'ynaydi, bu kelajakdagi ijtimoiy pedagoglarning amaliyotidir, chunki u talabaning o'z qobiliyatini, mustaqil kasbiy faoliyatga haqiqiy tayyorligini eng keng qamrovli "o'z-o'zini sinab ko'rish" faoliyatining ushbu turi jarayoni; samarali va ijodiy kasbiy faoliyat uchun zarur va etarli bo'lgan kasbiy va shaxsiy fazilatlar rivojlanadi.

Bo'lajak ijtimoiy pedagogning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishning ichki sharoitlarini hisobga olgan holda, ular mutaxassisning kasbiy ahamiyatli shaxsi bilan bevosita bog'liqligini ta'kidlaymiz. Ijtimoiy pedagogning kasbiy jihatdan o'zini-o'zi rivojlanishiga ta'sir qiluvchi asosiy kasbiy ahamiyatli fazilatlaridan biri bu uning kasbiy jihatdan tengligi hisoblanadi. Asosiy motiv faoliyat mazmuniga qiziqish bo'lgan haqiqiy ijtimoiy-pedagogik yo'nalishning mavjudligi, kasbiy faoliyat shaklida yuqori natijalarga erishishga, doimiy o'z-o'zini takomillashtirishga va o'zini o'zi rivojlantirishga yordam beradi.

Ammo ijtimoiy pedagog shaxsining kasbiy yo'nalishining haqiqiy ijtimoiy-pedagogik turi, bizning fikrimizcha, axloqiy - kasbiy faoliyatga psixologik tayyorliksiz muvaffaqiyatli rivojlana olmaydi. Bugungi kunda ijtimoiy o'qituvchilarning ma'naviy-psixologik tayyorgarligi muammosi ko'p jihatdan bo'lajak mutaxassisning ijtimoiy-pedagogik faoliyatining samaradorligini belgilaydigan va natijada uning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishiga hissa qo'shmoqda. Axloqiy va psixologik tayyorgarlikning bir qismi bo'lgan munosabatlar, qiziqishlar, intilishlar, e'tiqodlar, tamoyillar birgalikda ijtimoiy-pedagogik soha sohalarning qadriyat yo'nalishlarini ifodalaydi. Ijtimoiy pedagogning qadriyat yo'nalishlari kasb talablariga adekvat bo'lishi uchun uning qadriyatlar tizimi mazmunan insonparvar bo'lishi kerak.

Insonparvarlik qadriyatlar ijtimoiy pedagogning kasbiy muhim fazilatlariga ma'lum talablarni qo'yadi, ular orqali insonparvarlik qadriyatlari kasblar bo'ladimi-

yo'qmi amalga oshiriladi. Bu fazilatlarga quyidagilar kiradi: 1) insonparvarlik, hayotga muhabbat, nekbinlik, bag'rikenglik, adolat, vijdon, burch hissi, mas'uliyat, halollik, rahm-shafqat kabi insonparvarlik qadriyatlari bilan belgilanadigan ijtimoiy-pedagogik faoliyat; 2) ijtimoiy pedagogning muloqotga bo'lgan ehtiyojini tavsiflash: muloqot qobiliyatlari, sezgirlik, empatiya; 3) ijtimoiy pedagogning o'ziga xos qadriyatli munosabati: o'zini o'zi qadrlash, o'zini adekvat baholash, o'ziga ishonch, o'zini hurmat qilish, kamtarlik, o'z qadr-qimmatining mulki, o'ziga nisbatan talabchanlik, avtonomiya. Ammo, yanada samarali kasbiy o'z-o'zini rivojlantirish uchun faqat ushbu fazilatlarning mavjudligi etarli emas. Bo'lajak ijtimoiy pedagoglarning kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirish samaradorligini belgilaydigan tashqi shartlardan biri bu talabaning o'zini o'zi tarbiyalashidir, chunki aqliy tarbiyadan tashqarida ijtimoiy o'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishi g'oyasi amalga oshirilmaydi. .

An'anaviy yondashuvni baham ko'rgan holda, o'z-o'zini tarbiyalash orqali biz shaxs tomonidan ixtiyoriy ravishda amalga oshiriladigan, o'zimiz tomonidan boshqariladigan, shaxsning har qanday fazilatlarini yaxshilash uchun zarur bo'lgan bilim faoliyatini tushunamiz. Binobarin, o'z-o'zini tarbiyalash jarayoni uchun zarur shart-sharoitlarga o'z-o'zini tarbiyalash uchun shaxsiy tafakkurni rivojlantirish; "jamiyat mutaxassisidan kasbiy bilimlarni kengaytirish va chuqurlashtirish uchun o'z ustida doimiy ishlashni talab qiladigan shunday vaziyatning mavjudligi" kiradi.

Talabalar orasida kasbiy o'z-o'zini tarbiyalashga bo'lgan ehtiyojning paydo bo'lishining eng umumiy sharti - bu talabalik pozitsiyasidan ("Men talabaman, menga o'qiting") mutaxassis lavozimiga ("Men kelajakman"), ijtimoiy pedagogga "Men o'zimni ushbu mas'uliyatli lavozimga tayyorlayapman") o'tishdir. Bunday ehtiyojning shakllanishi kasbiy kompetentsiyani saqlash vositasi va shaxsning faol shaxs sifatida ishlashining eng muhim shartidir.

Tanlangan tashqi va ichki sharoitlar yig'indisi bo'lajak ijtimoiy pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini amalga oshirishni hisobga olish ularning kasbiy o'zini o'zi rivojlantirishiga foydali ta'sir ko'rsatadi, bu inson faoliyatining ko'p komponentli

shaxsiy va kasbiy ahamiyatga ega jarayoni bo'lib, u o'z mustaqil faoliyatini idrok etishga yordam beradigan, shuningdek, o'z-o'zini takomillashtirish va professional bo'lish vositasi bo'lgan shaxsiy kasbiy faoliyat uslubini shakllantirish zarur bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Власова Е.А. Условия профессионального саморазвития будущих социальных педагогов //Известия Российского государственного педагогического университета им. АИ Герцена. – 2007. – Т. 17. – №. 43-2. – С. 66-69.

2. Bakhtiyorovna I. K. Methodological Conditions for the Organization and Management of Working with Difficult and Idle Students //Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 115-119.

3. Djamilovna A. Z., Bakhtiyorovna I. H. Study of the formation of crime motivation in adolescents as a problem of psychological research //ResearchJet Journal of Analysis and Inventions. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 1-8.

4. Ismatova H. B. Tarbiyasi qiyin va bosh ozlashtiruvchi oquvchilar bilan ishlashni tashkil etishning metodik imkoniyatlari //Scientific progress. – 2022. – Т. 3. – №. 4. – С. 1017-1023.

5. Bakhtiyorovna I. K. Pedagogical Mechanisms of Organization of Work with Difficult Students. – 2022.

6. Ахмедова З., Исмадова Х. Социально-психологические аспекты прочности семьи //центр научных публикаций (buxdu. uz). – 2021. – Т. 22. – №. 22.

7. Amonov M. N. IJTIMOIIY-PEDAGOGIK FAOLIYATNI TASHKIL ETISHGA QARATILGAN JARAYON MAZMUNI //Экономика и социум. – 2023. – №. 4-1 (107). – С. 40-43.